

Barevné rýchory - Galerie významných druhů

hořec tolitovitý (*Gentiana asclepiadea*)

Latinský název hořců *Gentiana* je odvozen od jména ilýrského krále *Gentia* z 1. století př. n. l., který jako první objevil jejich léčivé účinky na zažívání. Většina lidí si pod pojmem hořec představí právě hořec tolitovitý. Ale kromě něj se u nás na Rýchorách vyskytují ještě čtyři další, se kterými bychom vás rádi seznámili. Rostlinu, která má olistěnou lodyhu, vysokou 20–50 cm, nemůžete přehlédnout díky jejím výrazným, vonným květům. Květy jsou velké 3,5–5 cm, většinou azurově modré barvy, s fialovými tečkami uvnitř. Ale i na Rýchorách se můžeme setkat s jeho vzácnější bílou variantou. Kvete od července do září. V Krkonoších se vyskytuje na pasekách a vlhkých loukách.

My jsme modře (a k našemu překvapení i bíle) kvetoucí hořce našli na dvou místech. Pod Kovárnou, východně od Rýchorského kříže, a na horním okraji louky nacházející se napravo od cesty, která vede od Rýchorského kříže směrem na Kutnou. Větší množství rostlin jsme pak objevili i na loukách v okolí Rýchorské boudy. O významnosti rostliny svědčí i to, že si ji KRMAP vybral do svého znaku. (rvj)

foto: Radovan Vlček (všechny snímky)

hořec žlutý (*Gentiana lutea*)

Jak už z názvu vyplývá, je žlutý. Jeho složité květy září v zeleni opravdu velkých listů v několika patrech jako slunce. Listy se táhnou od země až k vrcholku a postupem výšky se zmenšují. Výška přes metr je u něj standardní. Po odkvetu z hořce zůstane jen suchý věchýtek. Kvete ve vyšších polohách od června do srpna.

U nás na Rýchorách není původní. Byl zde dříve vysazován, protože se odedávna jeho oddenky sbíraly pro lékařské účely. My jsme ho našli až ve druhém roce projektu. Podle atlasu jsme věděli, že máme hledat nad Rýchorskou studánkou, ale i tak nám pátrání po něm dalo zabrat. Prohlédli jsme borůvkám a škrze větve jehličnanů. Najednou jsme ho uviděli. Nenápadný na pozadí té vši zeleně okolo a zároveň prozrazující se svou výškou. Jakoby na nás volal, jako májáková na lodě na cestě k přístavu. Díky tomuto je dinému kvetoucímu jedinci jsme našli i osm dalších, ale ty byly bohužel už odkvetlé. Příští rok je snad zastihneme včas. (vk)

foto: Radovan Vlček

foto: Veronika Kápičková

foto: Radovan Vlček

hořec brvitý (*Gentiana ciliata*)

Někdy též hořeček či trličník brvitý je lysá, až 30 cm vysoká bylina, zakončená jednotlivými květy. Ty jsou tvořeny čtyřmi okvětními lístky sytě modré barvy, velikosti až 5 cm. Vejčité korunní plátky jsou na okrajích dlouze roztřepené. Díky tomuto charakteristickému znaku dostal hořec název brvitý.

Kvete od srpna do září na lesních loukách a suchých trávnících na okrajích lesa. Nejprve jsme ho našli v roce 2015, kdy jsme projekt Barevné Rýchory připravovali, na Slunečné stráni. Zde kvete na okraji lesíka nacházejícího se západně od hranice přírodní památky. Během našich výprav v uplynulých dvou letech jsme ho pravidelně nacházeli na loukách v Horních Albeřicích v okolí Celního lomu, kde se vyskytuje spolu s hořečkem mnohotvarým českým, a také v okolí horní cesty z Albeřic do Suchého Dolu. (rvj)

foto: Radovan Vlček (všechny snímky)

foto: Radovan Vlček

hořeček ladní pobaltský (*Gentianella campestris* subsp. *baltica*)

Hořeček ladní je drobnější, pouze 6–15 cm vysoká rostlina, kterou na louce snadno přehlédnete. Její květenství má bleděmodrofialové, zřídka bílé květy, se čtyřmi okvětními lístky. My jsme však našli rostlinky i s pěti okvětními lístky. Jedná se o kriticky ohrožený druh – jeden z nejohroženějších, a proto je i přísně chráněn. V celé České republice jsou totiž jen dvě nebo tři lokality, kde tento vzácný druh přežívá. Důvodem jeho úbytku je to, že se louky, na kterých se dříve vyskytoval, přestaly obhospodařovat tradičním způsobem (pastva skotu nebo pravidelné kosení). Jediným místem, kde ho v Krkonoších můžete vidět, je Slunečná stráž u nás na Rýchorách. Kvěst začíná obvykle na konci srpna a už v polovině září jej v květu prakticky nenajdeme. Právě zde jsme ho na louce našli i my, z čehož jsme měli velkou radost.

Skutečnost, že je ze všech druhů rýchorských hořců nejvzácnější, byla důvodem, proč jsme si ho vybrali jako motiv do loga našeho projektu. (rvj)

foto: Veronika Kápičková (oba snímky)

foto: Radovan Vlček

hořeček mnohotvarý český (*Gentianella praecox* subsp. *Bohemica*)

Rostlina má drobnou, asi 10–20 cm dlouhou lodyhu, která je bohatě větvená. Světle modrofialové květy v květenství bývají pětičetné. Druh je ale velmi proměnlivý. Například my jsme v r. 2017 našli na jednom místě světle i tmavěfialové varianty. Na jediné lokalitě na Rýchorách kvete od konce srpna do začátku září. Jde o pastvinu nad Celním lomem v Horních Albeřicích, kde jsme hořečky mnohotvaré české našli v obou sezónách, ale jen na velmi malé ploše, blízko stanovišť hořce brvitého.

Toto kouzelné místo patří vedle Slunečné stráně, k námi nejčastěji navštěvovaným lokalitám. Na obou z nich jsme našli velkou část zde představených rostlin včetně šesti druhů orchidejí. (rvj)

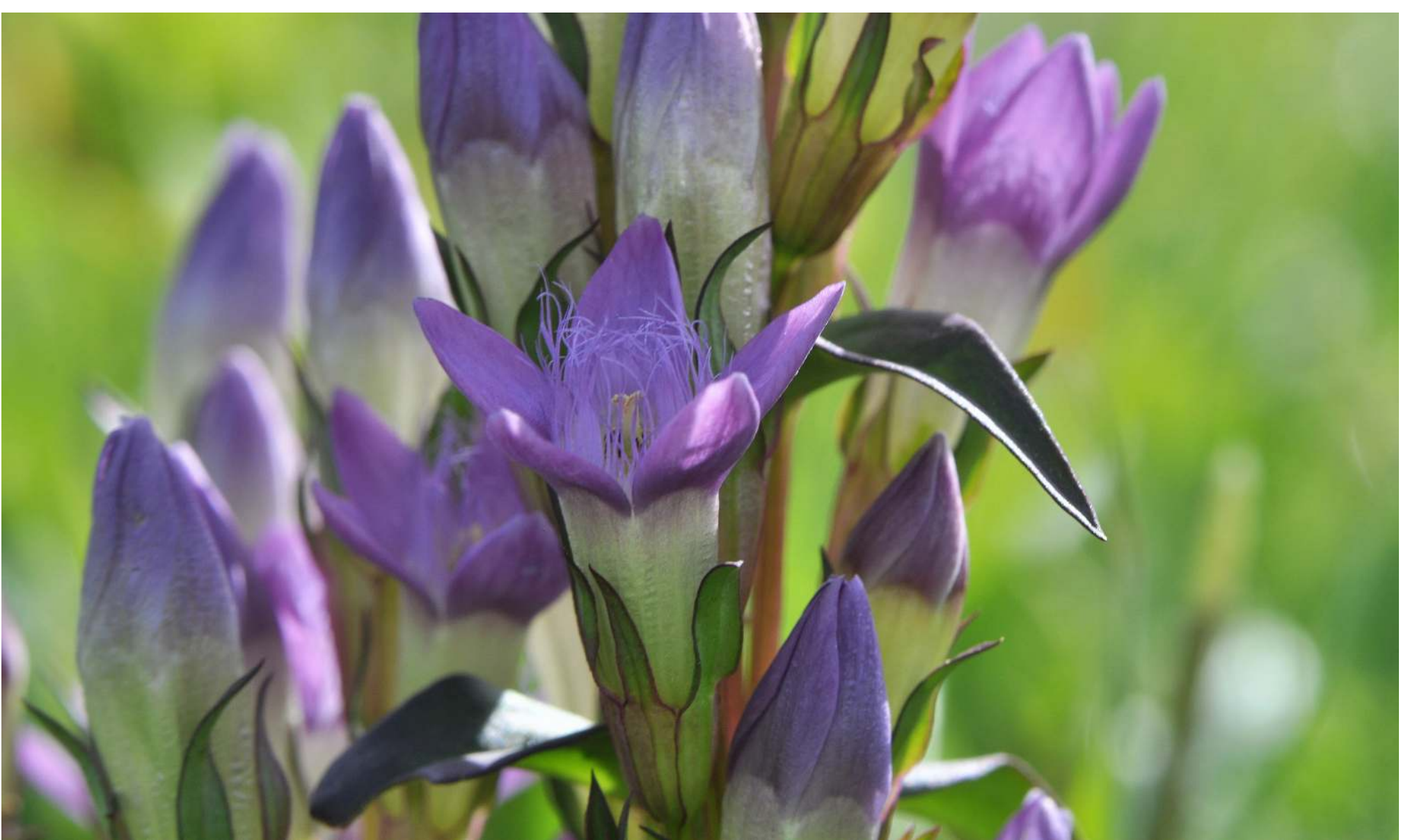

foto: Veronika Kápičková

foto: Radovan Vlček

prha arnika (*Arnica montana*)

Prha arnika, nebo lidově spíše jen arnika, je velmi výraznou rostlinou nejvyšších poloh Rýchor. Její sytě žluté květní úbory svítí z vrcholů až 60 cm vysokých lodyh do daleka. Jako světlo-milný druh obývá především horské louky a pastviny. Daří se jí na kyselých, minerálně chudých půdách. Na Rýchorách ji můžete obdivovat v letních měsících na loukách v okolí Rýchorské boudy a vyhlídky na místě bývalé Maxovky. Největší koncentrace vyskytuje v cípu louky mezi cestami z Kutné na Rýchorskou boudu a od Rýchorské boudy k Rýchorské studánce, kde jsme napočítali stovky rostlin.

Arnika je odedávna ceněnou léčivou rostlinou, používanou zejména k léčbě kloubních onemocnění, zánětů a úrazových stavů. Z tohoto důvodu byla na řadě míst nadměrným sběrem téměř vyhubena. Patří mezi celostátně chráněné druhy a je zařazena do kategorie C3 jako ohrožený druh. (rv)

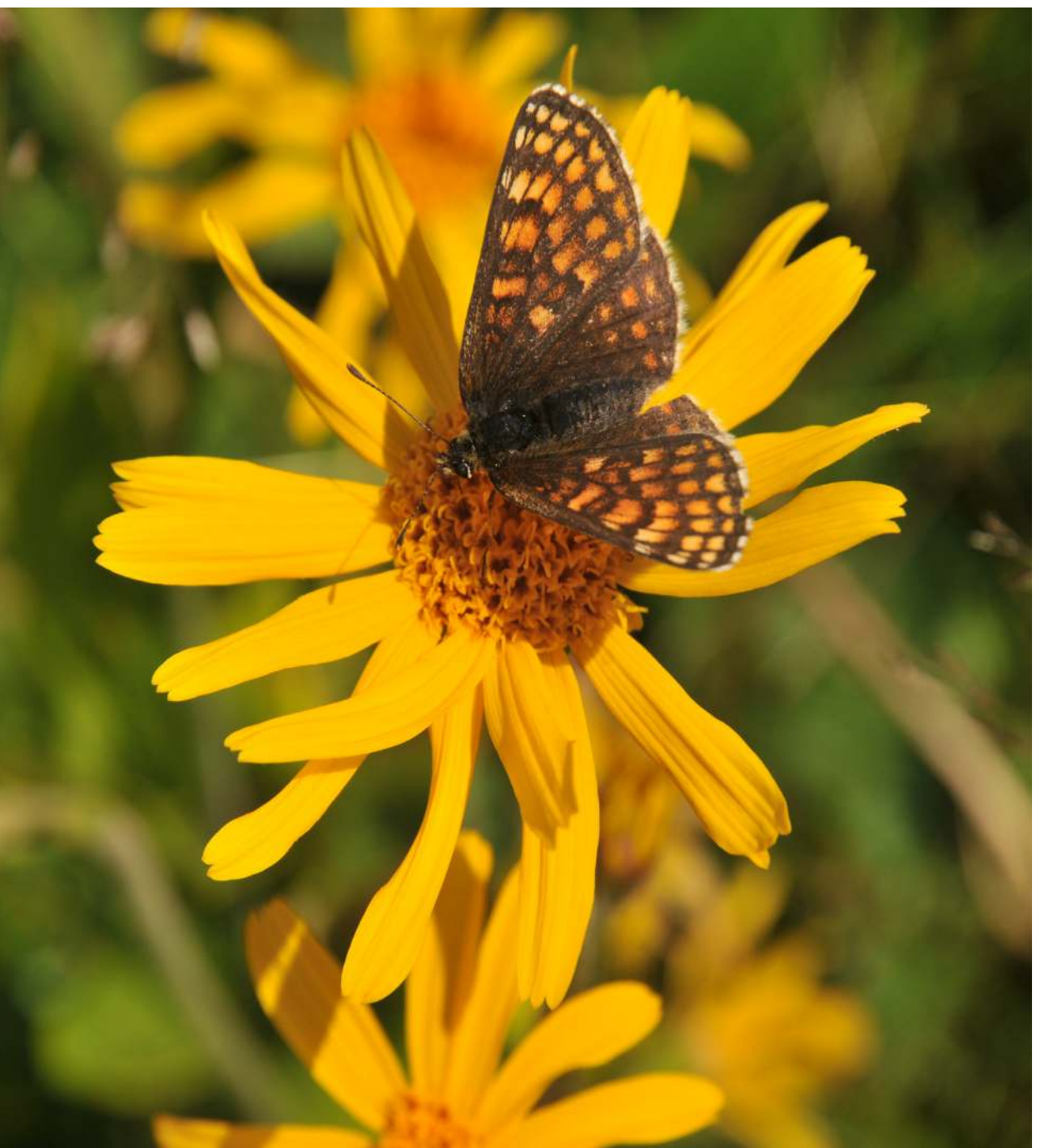

foto: Radovan Vlček (všechny snímky)

STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY